

TOM ADAMS
WILLIAM BUYS

DE BASIS VAN KLASSEN- MANAGEMENT

*Grip krijgen op de school-
en klasdynamiek*

Lannoo
Campus

D/2024/45/264 – ISBN 978 94 014 1206 3 – NUR 840

VORMGEVING OMSLAG   Adept vormgeving

VORMGEVING BINNENWERK   Keppie & Keppie

© Tom Adams, William Buys & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige
andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus

Vaartkom 41 bus 01.02

3000 Leuven

België

www.lannoocampus.be

Postbus 23202

1100 DS Amsterdam

Nederland

INHOUD

DE BASIS	7
HOOFDSTUK 1 KLASSENMANAGEMENT ALS COMPETENTIE	9
Definiëring klassenmanagement	9
Vijf vaardigheden van Evertson & Weinstein	10
HOOFDSTUK 2 ALGEMEEN KLASSENMANAGEMENT	13
Een relatie creëren met en tussen leerlingen	14
Een productief leerklimaat creëren	19
Een veilig leerklimaat creëren in je klas	26
De ontwikkeling van sociale vaardigheden en zelfregulatie ondersteunen	34
Optreden bij gedrags- of ordeproblematiek	39
HOOFDSTUK 3 KLASSENMANAGEMENT IN VERSCHILLENDE SCHOOLTYPES	47
Praktijkonderwijs	52
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	57
Middelbaar beroepsonderwijs	70
Internationale schakelklas	78
Voortgezet speciaal onderwijs	82
Hoger algemeen voortgezet onderwijs en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs	87
HOOFDSTUK 4 SCHOOLBREED KLASSENMANAGEMENT	95
Professionalisering van leraren	95
Andere benaderingswijzen	96
Internationale invloeden	98
School- en onderwijsorganisatie	100
Concepten voor een schoolbreed klassenmanagement	105

HOOFDSTUK 5 LEERPROCESSEN VAN KLASSENMANAGEMENT	
OP DE LEERWERKPLEK	129
Belangrijke factoren in het leerproces	129
Patronen in het leerproces	131
Begeleiding van het leerproces	135
Interventie om het leerproces te verdiepen	137
FINAL THOUGHTS	143
BRONNEN	147
BIJLAGEN	153
Bijlage 1: Vragenlijst Interpersoonlijk Lerarengedrag	153
Bijlage 2: Docenttypen	154
EINDNOTEN	159

DE BASIS

Er is veel geschreven over het onderwerp klassenmanagement. Talrijke boeken beschrijven de uitdagingen die aanstaande of startende leraren ervaren. Een van de redenen waarom klassenmanagement zo'n cruciaal thema is in het leren van leraren, is dat ons vak soms eenzaam is: je staat er in de klas vaak letterlijk alleen voor, terwijl aan jou de eervolle taak toebedeeld is om het leerproces van leerlingen te begeleiden.

En alsof dit nog niet complex genoeg is, bevinden leerlingen zich vaak in verschillende fasen van de adolescentie, waardoor er meerdere opvoedkundige en maatschappelijke vragen spelen. Als leraar is het je taak om daarin leiding te nemen. Daardoor word je als beginnende leraar met jezelf geconfronteerd: wie ben ik, wat zijn mijn krachten en wie wil ik zijn als leraar?

Het is een intense periode, vol met uitdagingen. Ondanks dat je je hierin misschien alleen of onbegrepen voelt, dat ben je niet. Deze worsteling maakt iedere beginnende leraar door en hij kan zelfs terugkeren gedurende je loopbaan. Het is wat ons vak zo authentiek maakt. Werken met mensen is geen exacte wetenschap. Er zijn geen formules die gegarandeerd succesvol zijn en blijven. Wat vandaag werkt bij een klas, kan morgen het tegenovergestelde effect hebben. Dat kan tot frustraties leiden, maar weet dat je daarin niet alleen staat. Velen van je collega's zullen dit herkennen, zoals je kunt lezen in de stukjes 'Uit de praktijk', waarin onderwijsprofessionals vertellen met welke uitdagingen zij worstelen.

Het goede nieuws is dat deze uitdagingen je doen groeien: je kennis over deze processen breidt uit, je kennis over jezelf, over de context waarin je werkt en over wat leerlingen écht van jou nodig hebben. Deze groeiende ervaring zorgt voor rust en (zelf)vertrouwen en zal je gaandeweg helpen in je carrière in het onderwijs. Met dit boek willen we je alvast op weg helpen door je praktische kennis en inzichten te bieden die je direct kunt toepassen.

We kiezen in dit boek voor een brede definitie van klassenmanagement en we gaan in op diverse aspecten die een rol spelen: de docent als persoon, de relatie met de leerlingen, het leer- en leefklimaat, de wijze waarop de docent

preventief leerlingen bij de les betreft en problemen voorkomt, en uiteindelijk hoe de docent kan ingrijpen bij problematisch leerlingengedrag. Daarbij beschrijven we de zaken waarmee veel aanstaande en startende docenten worstelen, welke rol de school op zich kan nemen en hoe deze context ondersteunend kan zijn om om te gaan met uitdagingen in klassenmanagement.

Vooraf dit laatste aspect maakt dit boek onderscheidend. Voor ons is de context onlosmakelijk verbonden met de ervaren uitdagingen in de klas en in de school en de oplossingen die je binnen de school, bij je collega's en de leerlingen kunt vinden.

Je kunt immers nog zo veel boeken lezen, cursussen volgen ... niemand kent jouw leerlingen, jouw klassen en de schoolspecifieke uitdagingen beter dan jouw collega's binnen de school.

In dit boek gaan we ook in op de verschillende manieren waarop aanstaande en startende leraren binnen de school leren, en geven we een methode mee die je kunt gebruiken om je leerproces in de praktijk te ondersteunen.

Ten slotte geven een aantal *final thoughts* mee: tips en suggesties die kunnen helpen als inspiratie, geruststelling en vertrouwen.

We hopen dat dit boek je ideeën levert tijdens de eerste jaren dat je zelfstandig voor de klas staat. Zoals gezegd is dit een intense periode, maar vergeet nooit dat het bovenal een periode is waarin je leert werken in een context waar leerlingen jou als mens, opvoeder en leraar hard nodig hebben tijdens hun vormende jaren. Als leraar speel je hierin een cruciale rol en dat is een eervolle roeping.

KLASSEN- MANAGEMENT ALS COMPETENTIE

DEFINIËRING KLASSENMANAGEMENT

Klassenmanagement wordt gezien als een van de belangrijkste en meest uitdagende competenties die (aanstaande) leraren moeten ontwikkelen. Toch toont internationaal onderzoek dat hiervoor maar beperkt aandacht is in curricula van lerarenopleidingen. Ook is onduidelijk welke rol het leren op de werkplek precies in deze ontwikkeling speelt. Bestaand onderzoek over het leren van klassenmanagement op de werkplek gaat vooral over het belang ervan voor het leren van aanstaande leraren, en over de verhouding tussen het leren van klassenmanagement op de werkplek en in de lerarenopleiding.¹

Op de vraag wat klassenmanagement is, verwoordde een lerarenopleider dat als volgt: 'Klassenmanagement is alles wat je kunt gebruiken om dingen soepel te laten verlopen in de klas. Van het leerplan, het gebruik van modellen, het activeren van voorkennis tot en met maatregelen om de orde te handhaven. Er is iets technisch, organisatorisch, maar er is ook iets mentaals, je moet de ervaring hebben om controle te krijgen.' Een andere opleider antwoordde: 'Klassenmanagement is het faciliteren van een klasklimaat waarin door leerlingen geleerd kan worden. Een aanstaande leraar moet adequaat kunnen handelen, gebruik kunnen maken van verschillende manieren van lesgeven, en als een methode niet werkt, moet hij kunnen overschakelen op iets anders. Het is belangrijk om een repertoire te hebben. En ook om voorbeeldgedrag te laten zien, structuur en duidelijkheid te bieden. Eerst werken aan de relatie met leerlingen, dan pas presteren.'

In zowel de wetenschappelijke als de praktische literatuur is er niet één algemeen aanvaarde definitie van wat klassenmanagement nu precies is. Een verklaring is wellicht dat het een complex concept is en de discussie vaak gaat

over wat er exact wel of niet bij hoort. In het buitenland wordt vaak een breed georiënteerde definitie gehanteerd met inbegrip van pedagogische en didactische elementen, terwijl deze in Nederlandse en Vlaamse lerarenopleidingen en sommige literaire bronnen vaak gescheiden worden.

Wellicht doen we er ook in Nederland en Vlaanderen goed aan om klassenmanagement als een geïntegreerd concept te zien, waarbij pedagogische, onderwijskundige en (vak)didactische elementen met elkaar in verbinding staan en elkaar beïnvloeden. Als (aanstaand) leraar kun je bijvoorbeeld nadenken over de inhoud van je les (vakdidactiek), terwijl je direct rekening houdt met de specifieke kenmerken van je doelgroep (pedagogisch) en de wijze waarop je als leraar de kennis overbrengt (onderwijskundig). Vaak worden deze elementen los van elkaar benaderd, wat problemen kan opleveren in het klassenmanagement.

Wanneer we de literatuur erop naslaan, dan kan klassenmanagement gedefinieerd worden als de acties die leraren ondernemen om een leeromgeving te creëren waarin succesvolle instructie kan plaatsvinden. Daarbij kan gedacht worden aan zowel de creatie van een fysieke omgeving als de vaststelling van regels en procedures, de ondersteuning van het sociaal-emotioneel welzijn van de leerlingen en het vasthouden van de aandacht van leerlingen voor lessen en betrokkenheid bij activiteiten.²

Om een goed klassenmanagement te ontwikkelen, moeten leraren zich volgens de Amerikaanse onderzoekers Carolyn Evertson en Carol Weinstein bekwamen in de volgende vijf vaardigheden: 1) een relatie creëren met en tussen leerlingen, 2) een productief leerklimaat creëren, 3) een veilig klimaat creëren in de klas, 4) de ontwikkeling van sociale vaardigheden en zelfregulatie ondersteunen, en 5) optreden bij gedrags- of ordeproblematiek.

VIJF VAARDIGHEDEN VAN EVERTSON & WEINSTEIN

Het promotieonderzoek van Tom was gericht op de wijze waarop aanstaande leraren zich op de leerwerkplek bekwamen in het klassenmanagement.

In de eerste fase van het onderzoek heeft hij in kaart gebracht welke leerdoelen studenten in het vierde en laatste jaar van hun bachelor lerarenopleiding centraal stelden. Het was opvallend dat de leerdoelen vrijwel altijd betrekking hadden op de uitdagingen die zij ervoeren ten aanzien van het klassenmanagement.

Een relatie creëren met en tussen leerlingen

De leerdoelen van de aanstaande leraren hebben betrekking op hun (eigen) interpersoonlijke handelen in relatie tot de klas en hun leerlingen, bijvoorbeeld: hoe zorg ik ervoor dat ik consequent handel in het stellen én naleven van regels, zodat leerlingen weten waar mijn grenzen liggen en zich hiernaar gedragen? Hoe kan ik een balans vinden tussen vriendelijk zijn en streng zijn?

Een productief leerklimaat creëren

De leerdoelen van de aanstaande leraren hebben betrekking op de organisatie van hun les, de activiteiten die zij in hun les doen en/of de wijze waarop ze werkvormen aanbieden, bijvoorbeeld: hoe kan ik mijn leerlingen beter bij de les betrekken? Hoe kan ik pedagogisch handelen, zodat er een goede werksfeer ontstaat? Op welke manier(en) kan ik mijn leerlingen motiveren voor het vak biologie? Op welke manier kan ik als leraar de groepsdynamica bevorderen?

Een veilig klimaat creëren in de klas

Hier formuleren aanstaande leraren leerdoelen die gericht zijn op het vaststellen van en omgaan met regels om in de klas een veilig klimaat te creëren. Ook hebben de leerdoelen betrekking op de creatie van rust en overzicht in de klas. Bijvoorbeeld: hoe kan ik op een manier die bij mij past, mijn leerlingen complimenten geven en succeservaringen laten ervaren, zodat zij zich veilig en gewaardeerd voelen? Hoe kan ik ervoor zorgen dat het leer- en sociale klimaat in de klas beter wordt? Hoe kan ik een balans aanbrengen tussen 'een goede relatie met de leerlingen' en 'gezag hebben', zodat er in de klas een goede werksfeer heerst? Welke vaardigheden heb ik nodig om de les op een adequate manier te starten?

De ontwikkeling van sociale vaardigheden en zelfregulatie ondersteunen

Hierbij gaat het om de pedagogische ondersteuning van leerlingen op emotioneel en gedragsniveau, en het helpen van leerlingen bij leerprocessen, vaak 'leren leren' genoemd. De leraar vertoont gedrag en/of treft preventieve maatregelen om gewenst leerlingengedrag te bevorderen en een klassenkli-

maat te realiseren waarin eventuele ordeproblemen voorkomen worden. In dit verband formuleren aanstaande leraren bijvoorbeeld de volgende leerdoelen: hoe kan ik brugklassers faciliteren in hun ontwikkeling tot zelfstandige leerlingen? Hoe bied ik passend onderwijs aan leerlingen met leeruitdagingen, zoals ADHD of autisme? Hoe kan ik leerlingen helpen om langer geconcentreerd te blijven, zodat zij geen contact zoeken met andere leerlingen?

Optreden bij gedrags- of ordeproblematiek

Hier gaat het om de wijze waarop een leraar omgaat met ongewenst leerlingengedrag en/of een ongewenst klassenklimaat. Het gaat hier om situaties waarbij preventieve acties (zoals bij het voorgaande onderdeel) niet (meer) werken. De maatregelen of het lerarengedrag zijn dus reactief en gericht op de bijsturing van ongewenst leerlingengedrag. Leerdoelen van aanstaande leraren zijn bijvoorbeeld: welke stappen neem ik op in mijn escalatieladder, en hoe ga ik daarmee om in de les? Welke pedagogische acties kan ik inzetten om ordeproblemen te reduceren? Welke pedagogische instrumenten kan ik hanteren om het lesversturende gedrag van leerlingen bij te sturen?

ALGEMEEN KLASSEN- MANAGEMENT

Met betrekking tot klassenmanagement zijn er generieke zaken te benoemen waar elke aanstaande of startende leraar mee te maken krijgt. In het begin van de loopbaan is het niet altijd gemakkelijk om zicht en vat te krijgen op klassenmanagement. Vallen en weer opstaan is kenmerkend voor het proces waarin de ontwikkeling van de diverse facetten van klassenmanagement verloopt. Dit is vergelijkbaar met de weg die je als cursist bij een autorijschool aflegt. In de eerste lessen moeten de basishandelingen nog aangeleerd worden, en door veel achter het stuur te zitten krijg je alle aanvullende zaken onder de knie. Nadat het rijbewijs behaald is, ben je er echter nog niet. Het duurt jaren voordat je daadwerkelijk onder alle omstandigheden als een volwaardig bestuurder kunt opereren.

Tijdens je opleiding, maar ook via *learning-on-the-job* is het zaak om ruime ervaring op te doen in het werken met groepen leerlingen in de klas. Probeer als leraar in opleiding zoveel mogelijk met klassen aan de slag te gaan. Verdiep je daarnaast in de begeleiding van leerlingen, in de omgang met ouders, verzorgers en externe instanties, in de organisatie van en deelname aan schoolbrede en buitenschoolse activiteiten, en in de uitwisseling met (vak)collega's. En probeer je, daar waar mogelijk, al te specialiseren in iets waar je goed in bent of wat je erg interessant vindt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de invulling van de rol van mentor, loopbaanbegeleiding, de ondersteuning van gedrags- en leerproblematieken, stagebegeleiding, het ontwerp van leermateriaal, de ontwikkeling van toetsen, de focus op hoogbegaafdheid etc.

Maar voordat je daarmee aan de slag gaat, is het zaak om te werken aan een stevige basis. In onderstaande paragrafen gaan we dieper in op de vijf voorwaarden om een goed klassenmanagement te ontwikkelen, waarin leraren zich volgens de Amerikaanse onderzoekers Carolyn Evertson en Carol Weinstein dienen te bekwamen (zie hoofdstuk 1).

EEN RELATIE CREËREN MET EN TUSSEN LEERLINGEN

Als leraar ben je tijdens een schooldag nagenoeg continu intensief in interactie met de hele klas of met individuele leerlingen. Het is belangrijk om aan het begin van je loopbaan veel energie te stoppen in de vormgeving van dit interpersoonlijke handelen. In de vakliteratuur wordt dit aangeduid als 'op de relatie gaan zitten'. Neem de tijd om aan de relatieopbouw met je leerlingen te werken. Dit begint al bij het in een vroeg stadium kennen van de namen van je leerlingen. Start vanuit een vriendelijke, open en helpende houding en schakel over naar een wat strengere aanpak, als de situatie daarom vraagt.

Probeer te voorkomen dat je onnodig vaak op de macht gaat zitten. Een mooi voorbeeld van leraren in opleiding of startende leraren is dat ze al vrij snel uit onmacht roepen: 'Dit is de allerlaatste waarschuwing!', terwijl er feitelijk nog niet zo veel aan de hand is. Nadat je een tijd met klassen gewerkt hebt, ervaar je dat je niet zo snel hoeft te escaleren als je start vanuit een positieve houding, het nodige geduld hanteert en meer inzet op non-verbale in plaats van verbale interventies. Het is belangrijk om de regie te pakken vanuit een natuurlijk overwicht in plaats van continu vanuit macht te handelen, en veelvuldig met waarschuwingen te strooien en straffen uit te delen.

Interpersoonlijk handelen impliceert dat je ook daadwerkelijk begaan bent met en geïnteresseerd bent in wat je leerlingen beweegt. Door je te verdiepen in de leefwereld van je leerlingen, in wat hen bezighoudt, lukt het je om je beter te verplaatsen in hun situatie. Je denken en handelen kun je nog beter duiden door je te verdiepen in mogelijke gedrags- en leerproblematieken die zich kunnen voordoen. Veelzeggend zijn de gevleugelde woorden van Luc Stevens: 'Zonder relatie geen prestatie.' Hij heeft drie basisbehoeften geformuleerd die een vrij centrale rol innemen in het hedendaagse pedagogisch-didactische curriculum (zie tabel 1).

TABEL 1 DRIE BASISBEHOEFTE N VOLGENS STEVENS³

RELATIE	Leerlingen weten zich geaccepteerd, horen erbij en hebben het gevoel welkom te zijn; ze voelen zich veilig.
COMPETENTIE	Leerlingen ontdekken dat ze de taken die ze moeten doen, aankunnen en dat ze steeds meer kunnen.
AUTONOMIE	Leerlingen weten dat ze (in elk geval voor een deel) hun leergedrag zelf kunnen bijsturen.

On-task- en off-taskgedrag

Een interessant perspectief ten aanzien van de relatie tussen leerlingen en leraren is het inzicht dat de mate van betrokkenheid bij de taak samenhangt met de relatie die de leerlingen met hun leraar ervaren (zie tabel 2). Een leerling die on-taskgedrag vertoont, is betrokken bij de les en bezig met leren.

TABEL 2 ON-TASKGEDRAG/OFF-TASKGEDRAG⁴

ON-TASKGEDRAG	
PROACTIEF ON-TASKGEDRAG	De leerlingen nemen eigen initiatief in de les door bijvoorbeeld hun hand op te steken bij een vraag. Ze beginnen overleg met een medeleerling over de taak.
ACTIEF ON-TASKGEDRAG	De leerlingen werken aan de taak. De leerlingen geven antwoord op een vraag of reageren op overleg begonnen door de leerkracht of de medeleerling.
PASSIEF ON-TASKGEDRAG	De leerlingen nemen deel maar zijn zelf niet actief, bijvoorbeeld door te luisteren naar de leraar. Ze wachten op de uitleg van de leraar, op de beantwoording van hun vraag, of zijn bezig met taakgerelateerde voorbereidende acties (bv. een potlood zoeken, een schrift uit de tas pakken).

OFF-TASKGEDRAG	
PROACTIEF OFF-TASKGEDRAG	De leerlingen vallen de leraar in de rede met een niet gerelateerd onderwerp of storen een klasgenoot.
ACTIEF OFF-TASKGEDRAG	De leerlingen reageren op niet aan de taak gerelateerde acties van een medeleerling (of leerkracht). De leerlingen zijn met andere zaken bezig dan met de taak, bijvoorbeeld vliegtuigjes vouwen of kletsen.
PASSIEF OFF-TASKGEDRAG	De leerlingen luisteren naar het niet aan de taak gerelateerde geklets van een klasgenoot of zijn aan het dagdromen. Ze lijken niets te doen. De leerlingen onderbreken de leerkracht of beginnen een gesprek met de medeleerling over niet taakgerelateerde onderwerpen.

Onderzocht is in hoeverre er een verband bestaat tussen de interpersoonlijke leerkracht-leerlingrelatie en het on-taskgedrag van de leerlingen. Er blijkt een significant verband te zijn tussen de interpersoonlijke gedragingen en het on-taskgedrag van de leerlingen. Dit is waardevolle informatie voor de onderwijspraktijk. Het is van belang om individuele aandacht te schenken aan de leerling door in te zetten op een-op-eencontact, zodat de leerling meer betrokken is bij het leren.

Dit principe vinden we ook terug in 'Applied Behavior Analysis' (ABA), een methode die door de jaren heen doorontwikkeld is. ABA betreft de toepassing van de wetenschappelijke benadering van gedragsanalyses, waarbij aangetoond is dat bepaalde principes effectief zijn om vaardigheden te stimuleren en te ontwikkelen. De methode is gebaseerd op een-op-eenbegeleiding. Vaardigheden worden door leerkrachten, met name in het speciaal onderwijs (buitengewoon onderwijs), in kleine herhaalbare stapjes aangeleerd door een juiste omgeving te creëren, de juiste hulp te bieden, en te zorgen voor veel oefening, herhaling en motivatie. Daarnaast is de aanmoediging en beloning van gewenste gedragingen van belang. ABA is in het bijzonder toepasbaar op leerlingen met autismespectrumstoornissen, gedrags-, ontwikkelings- of gehoorzaamheidsproblemen, ADHD, storend of agressief gedrag, zelfstimulatie en angststoornissen.⁵

Uit de praktijk

Onderstaande passage geeft een mooi voorbeeld van de manier waarop een startende leraar werkt aan de opbouw van een relatie met de leerlingen.

Met mijn positieve bril op

Ik geef ook deze leerlingen uit de moeilijk te handhaven klas opnieuw eerst het voordeel van de twijfel en probeer achter het gedrag dat ze in eerste instantie laten zien, te kijken.

Een frappant voorbeeld hiervan is het gedrag van een van mijn leerlingen en mijn reactie hierop. Het betreft hier een doubleur (zittenblijver), en laten we zeggen niet de meest gemotiveerde leerling. Hij kwam te laat binnen en legde, niet conform afspraak, zijn spullen op tafel. Ik noteerde 'Te laat in de les' met betrekking tot de absentenregistratie. Toen ik hem vroeg of hij zijn spullen even wilde pakken zodat ik kon laten zien waar we waren, reageerde hij heel boos. Hij maakte me duidelijk dat hij die niet bij zich had en dat dat voorlopig ook wel niet zou gebeuren.

Normaal gesproken zou ik in deze klas tegen deze leerling misschien wel zoiets zeggen als 'Nou je weet het hè, dat is een aantekening, dat zijn er dan al twee deze les!', en geïrriteerd raken. Het was namelijk niet de eerste keer dat hij geen spullen bij zich had. En ik had het wel zo'n beetje gehad met het gedrag van sommige leerlingen in deze klas. Met mijn positievere bril op zei ik tegen hem dat hij er vast wel een goede reden voor zou hebben en dat hij me die na de les wel even mocht komen vertellen, en dat ik dan wel zou besluiten of ik het zou noteren. Hij mocht bij zijn buurvrouw meekijken.

In plaats van verder te ontvlammen (omdat ik eigenlijk bedenk dat ik nu soms olie op het vuur gooi met gelijk een aantekening te geven zonder dat een leerling een kans heeft gekregen, of dat er misschien een goede reden is), had hij vrede met dit voorstel en probeerde hij aan te sluiten bij waar we gebleven waren voordat hij was gekomen. Er was eigenlijk nauwelijks sprake van verdere verstoring. Aan het eind van de les kwam hij uit zichzelf naar me toe en vertelde hij me dat zijn moeder de vorige avond een tas met kleren buiten had gezet, dat hij het huis niet meer in mocht en dat hij maar naar zijn vader moest gaan. Al zijn schoolspullen lagen nog in het huis van zijn moeder en hij was ten einde raad.

Wat was ik blij dat ik me had voorgenomen om deze keer anders te reageren op dit gedrag. Deze en andere ervaringen stimuleerden mij om hiermee door te

gaan. Ik geef ook deze leerlingen uit de moeilijk te handhaven klas opnieuw eerst het voordeel van de twijfel en probeer achter het gedrag dat ze in eerste instantie laten zien, te kijken. Ik merk dat ik zodoende meer mijn rust kan bewaken in deze klas en ook zelf weer wat plezier terugkrijg in het werken met deze groep.

TIPS OM EEN RELATIE TE CREËREN MET EN TUSSEN JE LEERLINGEN

Betrek je leerlingen bij de wijze waarop de lessen verlopen. Zie jezelf en je klas als een team. Zo ontvang je onverwacht waardevolle input.	Maak geen verschil tussen je leerlingen, probeer iedereen gelijk te behandelen.	Durf je kwetsbaar op te stellen.	Werk aan een vertrouwensband met je leerlingen en de leerlingen onderling.
Voer, wanneer er zich een probleem voordoet met een leerling, een individueel, belangstellend en toekomstgericht gesprek.	Leer, indien mogelijk, al voor de eerste les de namen van de leerlingen uit je hoofd.	Probeer tot een gezonde balans te komen tussen afstand en nabijheid. Werk vanuit je professionele rol en waak voor een ontwikkeling richting een informele 'vriendenrol'.	Laat zien dat je betrokken bent bij de leerlingen door bijvoorbeeld oogcontact te maken, te knipogen, een duimpje omhoog te steken: 'Goed bezig!'
Maak geen onderscheid tussen je leerlingen ten aanzien van het creëren van een band, maar geef elke leerling voldoende aandacht. Elke leerling doet ertoe.	Verdiep je in wat je leerlingen bezighoudt en probeer aan te sluiten bij hun persoonlijke leefwereld en leerbehoeften.	Vertrek vanuit hoge verwachtingen ten aanzien van je leerlingen.	Vraag vanuit een gemeente belangstelling hoe het met een leerling gaat of naar mogelijk andere bijzonderheden, zoals een hobby of wat ze het afgelopen week-einde gedaan hebben. Leerlingen waarderen dit en voelen zich gezien.

Werk aan zelfvertrouwen bij de leerlingen door in te zetten op positieve bekrachtiging.	Sluit zoveel mogelijk aan bij schoolbrede activiteiten (leerlingenfeest) of buitenschoolse activiteiten (excursie).	Ga niet over alles in de klas in gesprek. Buiten de les om in gesprek gaan met een leerling, is voor de leerling een stuk veiliger en je bereikt er veel meer mee dan in een volle klas, 'en plein public', de zaken uit te spreken.	Bied je leerling na een gesprek enkele opties aan en laat de leerling zelf een keuze maken. Hij/zij/die heeft dan het idee meer grip te hebben op de situatie en kan via zelfsturing verder aan de slag gaan, zonder het gevoel te hebben dat dit opgelegd wordt.
---	---	--	---

EEN PRODUCTIEF LEERKLIMAAT CREËREN

Grip op klassenmanagement hangt samen met de manier waarop je je door je lesvoorbereiding oriënteert op de les die je gaat geven. Neem in je voorbereidingen mee welke zaken van invloed kunnen zijn op je les. Denk vooraf goed na welke interventies je mogelijk wilt inzetten ten aanzien van bijvoorbeeld de plaatsing van je leerlingen in de groep. Vaak wordt er gewerkt met een klassenplattegrond. In hoeverre lijkt het je verstandig om daar de komende les wijzigingen in aan te brengen? Is er sprake van bijzondere omstandigheden voordat de les begint? Hebben de leerlingen bijvoorbeeld net een gymles gehad of hebben ze al zeven lessen achter de rug? Zijn er zaken van belang die zich eerder op de dag op school afgespeeld hebben? Wil je nog terugkomen op voorvallen of afspraken uit de vorige les? Wat is de beginsituatie als je met een nieuw onderwerp start? Hoe ga je achterhalen in hoeverre je leerlingen al voorkennis hebben over het nieuwe onderwerp? Wat zijn je lesdoelen, welke leeractiviteiten ga je inzetten, hoe ga je aan het einde van de les evalueren?

Je kunt er je voordeel mee doen door veel energie in je voorbereiding te steken. Vooral voor leraren in opleiding en startende leraren is dit erg belangrijk. Je bent een aantal zaken voor en de kans dat je les voortvarend verloopt, wordt een stuk groter. Bovendien heb je meer tijd om te observeren wat er zich in je klaslokaal afspeelt, omdat je je voorbereiding goed op orde hebt.